

Lieta C-442/20

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2020. gada 21. septembris

Iesniedzējtiesa:

Amtsgericht Nürnberg (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 11. septembris

Prasītāja:

Flightright GmbH

Atbildētāja:

Ryanair Designated Activity Company

***Amtsgericht Nürnberg* [Nirnbergas pirmās instances tiesa]**

[..]

Lietā

Flightright GmbH,

[..] Potsdama

– prasītāja –

[..]

pret

Ryanair Designated Activity Company, [...] Dublina, Īrija

– atbildētāja –

[..][oriģ. 2. lpp.]

par prasījumu

Amtsgericht Nürnberg [...] 2020. gada 11. septembrī [...]

nolemj:

I. Apturēt tiesvedību.

II. Pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91, 5. panta 3. punkta interpretāciju:

a) Vai apkalpojošā gaisa pārvadātāja personāla streiks, ko organizējusi arodbiedrība, ir “ārkārtējs apstāklis” Regulas (EK) Nr. 261/2004 5. panta 3. punkta izpratnē?

b) Vai šajā ziņā svarīgi ir tas, ka minētais streiks notiek tādu personāla prasību dēļ, par kurām personāls un apkalpojošais gaisa pārvadātājs līdz tam līgumiski nebija vienojušies?

c) Vai šajā ziņā svarīgi ir tas, ka minēto streiku izraisījusi apkalpojošā gaisa pārvadātāja konkrēta rīcība laikā, kad notika tā sarunas ar arodbiedrību? [oriģ. 3. lpp.]

Pamatojums

- 1 I. [omissis: par tiesvedības apturēšanu]
- 2 Ar parastiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nepārsūdzams nolēmums lietā [...], kas atkarīgs no Eiropas Savienības Tiesas prejudiciālā nolēmuma, kurā sniegta atbilde uz rezolutīvajā daļā formulētajiem prejudiciālajiem jautājumiem.
- 2 II. Strīda priekšmeta izklāsts
- 3 Prasītāja vēlas saņemt no atbildētājas kompensāciju 500,00 EUR apmērā.

- 4 Pasažieru [...], kuri savus prasījumus ir cedējuši prasītājam, rīcībā bija apstiprinātas rezervācijas lidojumam no Nirnbergas (NUE) uz Krakovu (KRK) ar reisu Nr. FR5420, kas bija jāveic atbildētājam ar izlidošanu no Nirnbergas 2018. gada 10. augustā plkst. 14.45 (pēc vietējā laika) un ielidošanu Krakovā tajā pašā dienā plkst. 16.15 (pēc vietējā laika). Lidojums tika atcelts. Atcelšanas iemesls bija atbildētājas pilotu streiks 2018. gada 10. augustā.
- 5 Atbildētāja ar arodbiedrību "Vereinigung Cockpit" (turpmāk tekstā – "VC") bija risinājusi sarunas par darba koplīgumu, proti, par vispārīgā koplīguma un koplīguma par atalgojumu, noslēgšanu. Sarunas notika jau kopš 2017. gada decembra. Arodbiedrība gribēja panākt algu palielinājumu 42 % apmērā. Atbildētāja piekrita palielināt algas par 20 % un kopš 2018. gada sākuma šo algu palielinājumu arī faktiski izmaksāja. 2018. gada 3. augustā atbildētāja iesniedza "VC" uzlabotu piedāvājumu, bet par to sarunas vēl nenotika. 2018. gada 8. augustā "VC" aicināja pilotus uz streiku. **[oriģ. 4. lpp.]**
- 6 Tā kā 2018. gada 10. augustā notika streiks, Vācijā un citās valstīs tika atcelti lidojumi. Atlikušie lidojumi tika veikti, pārstrukturējot lidojumu grafiku un iesaistot papildu pilotus. Pret atbildētāju vērsti streiki notika arī Īrijā, Beļģijā, Zviedrijā un Nīderlandē.
- 7 Piemērojamie Savienības tiesību akti
- 8 Eiropas Savienības Pamattiesību harta ([OV] 2000, C-364, 1. lpp.)
- 9 12. pantā ("Pulcēšanās un biedrošanās brīvība") ir noteikts:
- 10 "1. Ikvienai personai ir tiesības uz mierīgas pulcēšanās un biedrošanās brīvību visos līmeņos, jo īpaši politiskajā, arodbiedrību un pilsoniskajā jomā, kas nozīmē tiesības ikvienam veidot arodbiedrības un stāties tajās savu interešu aizstāvībai. [...]"
- 11 28. pantā ("Tiesības uz kolektīvām sarunām un rīcību") ir paredzēts:
- 12 "Darbaņēmējiem un darba devējiem vai attiecīgām to organizācijām saskaņā ar Savienības tiesību aktiem un valstu tiesību aktiem un praksi ir tiesības iesaistīties sarunās un slēgt koplīgumus attiecīgajos līmeņos, kā arī interešu konflikta gadījumā kolektīvi rīkoties, tostarp streikot, lai aizstāvētu savas intereses."
- 13 Eiropas Sociālā harta (Eiropas Padomes līgumu sērija 35, 18.10.1961.) **[oriģ. 5. lpp.]**
- 14 I sadaļas 6. punktā ir noteikts:
- 15 "Visiem strādājošiem un darba devējiem ir tiesības slēgt kolektīvus līgumus."
- 16 II sadaļas 6. pantā ("Tiesības slēgt kolektīvus līgumus") ir paredzēts:

17 “Lai nodrošinātu efektīvu tiesību slēgt kolektīvus līgumus izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas: [..]

un atzīst:

18 4. strādājošo un darba devēju tiesības uz kolektīvu rīcību interešu konfliktu gadījumos, ieskaitot tiesības uz streiku, ievērojot saistības, kas var rasties saskaņā ar pirms tam noslēgtajiem kolektīvajiem līgumiem.”

19 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris)

20 14. apsvērumā ir teikts:

21 “Saskaņā ar Monreālas Konvenciju apkalpojošo gaisa pārvadātāju saistības ir jāierobežo vai jāatceļ ārkārtēju apstākļu gadījumos, no kuriem nevarētu izvairīties pat tad, ja veiktu visus iespējamus pasākumus. Šādi apstākļi var rasties jo īpaši politiskas nestabilitātes, meteoroloģisko apstākļu, kas nav piemēroti attiecīgā lidojuma veikšanai, drošības riska, negaidītu lidojuma drošības trūkumu un streiku dēļ, kas ietekmē apkalpojošā gaisa pārvadātāja darbību.” **[oriģ. 6. lpp.]**

22 5. pantā (“Atcelšana”) ir noteikts:

23 “1. Ja atceļ lidojumu, attiecīgajiem pasažieriem: [..]

24 c) ir tiesības saskaņā ar 7. pantu no apkalpojošā gaisa pārvadātāja saņemt kompensāciju, [..]

25 3. Apkalpošajam gaisa pārvadātājam nav jāmaksā kompensācija saskaņā ar 7. pantu, ja tas var pierādīt, ka lidojuma atcelšanu ir izraisījuši ārkārtēji apstākļi, no kuriem nevarētu izvairīties pat tad, ja tiktu veikti visi iespējamie pasākumi.”

26 7. pantā (“Tiesības saņemt kompensāciju”) ir paredzēts:

27 “1. Ja ir izdarīta atsauce uz šo pantu, pasažieri saņem kompensāciju šādā apmērā:

28 a) EUR 250 par visiem lidojumiem 1500 kilometru vai mazākā attālumā, [..]”

29 Prejudiciālajiem jautājumiem nozīmīgā valsts judikatūra

30 *Bundesgerichtshof* [Federālā augstākā tiesa] 2012. gada 21. augusta spriedumā (lietas Nr. X ZR 138/11) ir nolēmusi (vadlīnijas):

31 “1. Ja arodbiedrība sarunu par kolektīvo līgumu ietvaros aicina gaisa pārvadātāja pilotus uz streiku, tas ir kvalificējams kā ārkārtēji apstākļi Aviopasažieru tiesību aizsardzības regulas 5. panta 3. punkta izpratnē.

- 32 2. Šādā gadījumā gaisa pārvadātājam nav jāmaksā kompensācija par tiem reisiem, kurus **[oriģ. 7. lpp.]** tas atceļ, lai lidojumu grafiku pielāgotu sekām, kas sagaidāmas aicinājuma uz streiku dēļ.”
- 33 *Bundesgerichtshof* savu nolēmumu ir pamatojusi, citastarp norādot (25. un 26. punkts):
- 34 “Atbildētāja nezaudē iespēju atsaukties uz ārkārtējiem apstākļiem, tādēļ ka atbildētāja varēja kontrolēt situāciju.
- 35 Sarunu par kolektīvo līgumu kontekstā parasti nevar uzskatīt, ka situācija pastāv kontrolējama situācija, kas izslēdz ārkārtēju apstākļu esamību. Lēmumu streikot pieņem strādājošie, īstenojot sarunu autonomiju par darba koplīguma slēgšanu, un līdz ar to tas notiek ārpus apkalpojošā gaisa pārvadātāja darbības jomas. No iepriekš minētā izriet, ka gaisa pārvadātājam regulāri arī attiecībā pret saviem darbiniekiem nav juridiski nozīmīgas ietekmes uz to, vai streiks notiek vai nenotiek. Šajā ziņā nelīdz arguments, ka uzņēmuma iekšienē notiekoša streika gadījumā apkalpojošais gaisa pārvadātājs varot izpildīt prasības un tādējādi novērst streiku. Tādā gadījumā no gaisa pārvadātāja tiktu pieprasīts, lai tas atsakās no Savienības tiesībās aizsargātās biedrošanās brīvības un darba strīdā *a priori* atzīst sevi par zaudētāju. To nevarētu nedz prasīt no gaisa pārvadātāja, nedz tas būtu pasažieru ilgtermiņa interesēs.”
- 36 Lietas dalībnieku juridiskie argumenti
- 37 Prasītāja uzskata, ka paša uzņēmuma apkalpes locekļu streiks nav uzskatāms par “ārkārtēju apstākli” Regulas (EK) Nr. 261/2004 5. panta 3. punkta izpratnē. Pēc prasītājas domām, ikvienā sarunu par darba koplīguma slēgšanu gadījumā esot jāreķinās ar streika iespējamību un līdz ar to arī ar lidojumu atcelšanu. Tas esot notikums, kas raksturīgs un **[oriģ. 8. lpp.]** sagaidāms, īstenojot uzņēmuma darbību, nevis ārkārtējs notikums.
- 38 Atbildētāja uzskata, ka arodbiedrības organizēts streiks esot ārkārtējs apstāklis – neatkarīgi no tā, vai streikojošais personāls ir apkalpojošā gaisa pārvadātāja darbinieki. Regulā (EK) Nr. 261/2004 nemaz netiekot nošķirts starp darbinieku streiku un trešo personu streiku.
- 39 Valsts tiesu nolēmumi
- 40 Daudzos valsts tiesu nolēmumos, kas pieņemti pēc Eiropas Savienības Tiesas 2018. gada 17. aprīļa sprieduma (C-195/17), saskaņā ar ko pasažiera tiesībām saņemt kompensāciju nav atkarīgs no tā, vai streiks atbilst piemērojamajiem valsts sociālo tiesību aktiem un tātad vai ir likumīgs, bet kā “ārkārtēji apstākļi” Regulas Nr. 261/2004 5. panta 3. punkta izpratnē ir jākvalificējami vienīgi tādi notikumi, kas savas būtības vai cēloņa dēļ nav tipiski attiecīgā gaisa pārvadātāja parastajai darbībai un ir ārpus tā faktiskās kontroles, pretēji iepriekš minētajam [*Bundesgerichtshof*] nolēmumam tagad tiek uzskatīts, ka ārkārtēji apstākļi nav konstatējami. Šajā ziņā kā piemēru var minēt [*Landgericht*] *Nürnberg-Fürth*

[Nirnbergas-Firtas apgabaltiesas] 2020. gada 2. marta norādes kopsavilkumu (lietas Nr. 16S 1060/20), kas pievienots pielikumā. Tajā apgabaltiesa arī pievienojas dominējošajai judikatūrai.

- 41 Tomēr judikatūrā šobrīd nav precizēts, vai Eiropas Savienības Tiesa arodbiedrības organizētu streiku vērtē tāpat kā “neorganizētu streiku” vai tomēr citādi, jo – pretēji “neorganizētam streikam” – to aizsargā Eiropas Savienības tiesību akti, kā arī Pamattiesību hartas 12. panta 1. punkts un 28. pants, un tādēļ **[oriģ. 9. lpp.]** 2018. gada 17. aprīļa nolēmumu (C-195/17) nevar interpretēt tādējādi, ka tas attiektos arī uz arodbiedrības organizētu streiku. Arī Eiropas Sociālās hartas 6. panta 4. punktā garantētās tiesības uz streiku, kā izriet no šā panta ievadteikuma, kā arī I sadaļas 6. punktā minētās programmātiskās nostādnes, ir paredzētas, lai nodrošinātu tiesības – saskaņoti – slēgt kolektīvus līgumus. Proti, tās tiek nepārprotami atzītas, “lai nodrošinātu efektīvu tiesību slēgt kolektīvus līgumus izmantošanu”. Tādēļ Eiropas Savienības Tiesa varētu uzskatīt, ka tās judikatūras attiecināšana arī uz arodbiedrību organizētiem streikiem nozīmētu Eiropas Savienības tiesību aktu pārkāpumu, kas attiecīgajā gadījumā varētu izrietēt jau no Regulas (EK) Nr. 261/2004 14. apsvēruma, kurā streiks ir vispārīgi apzīmēts kā “ārkārtējs apstākļis”, bet galvenokārt pārkāpums izrietētu no tā, ka – katrā ziņā galarezultātā – tiktu aizskarta gaisa pārvadātāja Savienības tiesību aktos aizsargātā gaisa pārvadātāja biedrošanās brīvība.
- 42 Tomēr varētu arī tikt pausts atšķirīgs viedoklis, ka ir jāņem vērā, kāds ir bijis streika iemesls. Tādējādi varētu uzskatīt, ka ir jānošķir, vai streika mērķis ir novērst gaisa pārvadātāja īstenotus pasākumus, kas pasliktina esošo darba tiesisko attiecību un līgumisko attiecību stāvokli. Šādā gadījumā streiku būtu izraisījuši gaisa pārvadātāja (uzņēmējdarbības) rīcība un tādēļ situācija būtu uzskatāma par “kontrolējamu”. Turpretim, ja arodbiedrība prasītu “vairāk” par pastāvošajiem noteikumiem un aicinātu uz streiku bez gaisa pārvadātāja izraisīta, konkrēta iemesla, būtu iespējams prezumēt ārkārtēja apstākļa esamību. Kā piemērs šajā ziņā ir [minams] *[Amtsgericht] Nürnberg* 2019. gada 29. novembra nolēmums, lietas Nr. 240 C-6688/19, kurā ir sniegts arī aktuālās judikatūras apkopojums. **[oriģ. 10. lpp.]**
- 43 Tiesvedības statuss
- 44 Lietas iznākums ir atkarīgs no atbildes uz prejudiciālo jautājumu – pārējā ziņā lieta gan faktiski, gan juridiski ir sagatavota lēmuma pieņemšanai. [...] [...]
- 45 [...]